

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ректора університету
05.02.2020 р.№ 0108-1/050
(зі змінами)

Інструкція
з безпеки життєдіяльності (БЖД) № 94
для учасників освітнього процесу
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна.

1. Загальні відомості та правила
поведінки на території університету

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна – один із найстаріших ВНЗ України, був заснований 29 січня 1805 року з ініціативи видатного громадського діяча, просвітителя та вченого Василя Назаровича Каразіна.

Підготовка спеціалістів в університеті здійснюється за 55 спеціальностями. За 217 років існування університету його закінчили більш ніж 100 тисяч осіб. Біля 50 випускників стали академіками чи членами-кореспондентами. Серед викладачів університету були Лауреати Нобелівської премії І. Мечніков, Л. Ландау, С. Кузнец, видатні науковці О. Ляпунов, М. Остроградський, Д. Рожанський, М. Барабашов, М. Бекетов, Д. Багалей, А. Потебня, Н. Тринклер, Л. Гіршман, А. і В. Данилевські та інші.

Сьогодні в складі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна існує 20 факультетів, більш ніж 100 кафедр, 5 науково-дослідних інститутів, Центральна наукова бібліотека, Ботанічний сад, Музей природи, проблемні науково-дослідні лабораторії. Для заняття спортом та активного відпочинку є всі умови: спорткомплекс «Каразінський», «Унікорт», «Уніфехт», «Уніфут», спортивно-оздоровчий табір «Фігуровка».

В університеті навчаються понад 20 тисяч студентів, аспірантів і докторантів, зокрема студенти-іноземці.

Розділ 1. ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ:

1.1. Дії в зоні бойових дій або в надзвичайній ситуації

- зберігайте особистий спокій, не реагувати на провокації;

- не сповіщати про свої майбутні дії і плани малознайомим людям, а також знайомим з ненадійною репутацією.

- завжди мати при собі документ (паспорт), що засвідчує особу, відомості про групу крові свою та близьких родичів, можливі проблеми зі здоров'ям (алергію на медичні препарати тощо);

- знати місце розташування захисних споруд цивільної оборони на роботі, у місцях частого відвідування (дорога до роботи, медичні заклади тощо).

Без необхідності намагатися як найменше знаходитись поза місцем проживання, роботи та у малознайомих місцях;

- намагатися якнайменше перебувати поза житлом і роботою, зменшити кількість поїздок без важливої причини, уникати місць скупчення людей.

- при виході із приміщень університету, пересуванні сходами або до укриття дотримуватись правила правої руки (як при русі автомобільного транспорту) з метою уникнення тисняви. Пропускати вперед та надавати допомогу жінкам, дітям, літнім людям та інвалідам, що значно скоротить терміни зайняття укриття;

- уникати місць скупчення людей;

- у разі отримання будь-якої інформації від органів державної влади про можливу небезпеку або заходи щодо підвищення безпеки передати її іншим людям;

- надавати допомогу іншим людям у разі їх поранення. Визвати швидку допомогу, представників ДСНС України, органів правопорядку, за необхідності – військових;

- у разі, якщо ви стали свідком поранення або смерті людей, протиправних до них дій (арешт, викрадення побиття тощо), слід постаратися з'ясувати та зберегти якнайбільше інформації про них та обставини події для надання допомоги, пошуку, встановлення особи тощо.

Не вступати у суперечки з незнайомими людьми, щоб уникнути можливих провокацій.

Зберігати спокій і концентрацію уваги.

1.2. Дії під час повітряної тривоги

Якщо почули сигнал оповіщення (сирени), перебуваючи на робочому місці та звуки гучномовця в університеті, що тривають протягом кількох хвилин, це означає попереджувальний сигнал «УВАГА ВСІМ!!!».

Сигнал сирени говорить про надходження інформації з офіційних каналів державних органів влади про можливу небезпеку.

- По можливості передати її іншим людям, колегам;
- Вимкнути у разі необхідності струмоприймачі;
- Швидко, без паніки пройти до укриття (підвальне приміщення)

Укриття:

майдан Свободи, 4 – **коридор підвального приміщення;**

майдан Свободи, 6 – **приміщення гардеробної та холу Культурного центру.**

Ні в якому разі не можна після сигналу «Повітряна тривога» залишатися в будинках, особливо на верхніх поверхах.

У хвилини небезпеки кожному необхідно мобілізувати себе, бути зосередженим та уважним, діяти максимально швидко.

Перебуваючи на вулиці, в дорозі швидко, без паніки пройти до захисної споруди (споруди подвійного призначення як метрополітен або підземний паркінг, сховище, протирадіаційне укриття, найпростіше укриття або підвальне приміщення) зайняти місце у захисній споруді.

У разі відсутності пристосованих сховищ, для укриття використовувати нерівності рельєфу (канави, окопи, заглиблення від вибухів тощо). У разі раптового обстрілу та відсутності поблизу сховища і укриття – ляжте на землю, голову слід закрити руками. Не виходьте з укриття до кінця обстрілу.

Перебуваючи у громадському місці, потрібно вислухати вказівки адміністрації громадського місця та діяти відповідно до них (йти в зазначені сховища або укриття).

У разі раптового обстрілу та відсутності поблизу сховищ лягти на землю головою в бік, протилежний до вибухів, і прикрити голову руками або речами.

Якщо поряд з вами поранено людину, надати домедичну допомогу й викликати швидку, представників ДСНС, органів правопорядку, за необхідності — військових. Не намагатися надати допомогу пораненим, доки не завершився обстріл.

Якщо ви стали свідком поранення або смерті людей, а також проти-

правних дій, наприклад арешту, викрадення, побиття, повідомити Національній поліції за телефоном 102.

Яких дій уникати:

- наближатися до вікон, якщо почули постріли;
- спостерігати, перебігати під обстрілом;
- підбирати покинуту зброю і боєприпаси;
- торкатися вибухонебезпечних і підозрілих предметів, намагатися розібрати їх чи перенести в інше місце. Натомість негайно повідомити про їхнє розташування територіальним органам ДСНС і Національній поліції за телефоном 101 та 102.

1.3. Правила поведінки на випадок обстрілу (бомбардування) під час слідування на роботу/з роботи

На вулиці

- Якщо ви почули свист снаряду (він більше схожий на шелест), а через 2-3 секунди – вибух, відразу падайте на землю.
- Якщо є якийсь виступ (навіть тротуар – то поруч з ним), канава, будь-яке заглиблення у землі – скористайтеся цим природним захистом. Якщо є якась бетонна конструкція – ляжте поруч з нею.
- Лежати потрібно для того, щоб знизити шанс попадання осколків. Усе це не допоможе при прямому попаданні, але знизить ризик осколочних поранень.

ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ПІД ЧАС АРТОБСТРІЛУ І БОМБАРДУВАННЯ

ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ НА ВУЛИЦІ

Якщо ви почули свист снаряду (він більше схожий на шелест), а через 2-3 секунди – вибух, відразу падайте на землю. Не панікуйте

Однак наступний снаряд пролетить ближче до вас, а тому замість самозаспокоєння швидко і уважно озирніться навколо: де можна більш надійно сховатися.

Якщо є якийсь виступ (навіть тротуар – то поруч з ним), канава, будь-яке заглиблення у землі – скористайтеся цим природним захистом. Якщо є якась бетонна конструкція – ляжте поруч з нею. Лежати потрібно для того, щоб знизити шанс попадання осколків.

1.4. Правила поведінки на випадок обстрілу (бомбардування) у транспорті

– Якщо перші вибухи застали вас в дорозі на власному авто – не розраховуйте, що на авто ви можете швидко втекти від обстрілу: ви не можете знати в який бік перенесеться вогонь, і чи не почнеться подальший обстріл, скажімо, з мінометів. До того ж, бензобак вашого авто додає ризику обгоріти. Тому, негайно залишайте машину і швидше шукайте укриття.

– У випадку, якщо обстріл застав вас у маршрутці, тролейбусі, трамваї – варто негайно залишити транспорт, відбігти від дороги у напрямку «від будинків та споруд» й залягти на землю. Огляньтеся і очима пошукайте більш надійне укриття. Перебігати варто короткими перебіжками відразу після наступного вибуху. Не поруч з машиною (автобусом, тролейбусом, тощо). Якщо будуть бити, то спочатку по машині, потрапить у неї, вона вибухне разом з людиною. Потрібно вилізти, краще з протилежного від обстрілу боку, і відповзти подалі, потім лягти.

1.5. Дії під час обстрілу стрілецькою зброєю

Під час стрілянини найкраще сховатися в укритті або застосувати «Правило двох стін». Якщо це неможливо, варто лягти, прикрившись предметами, які здатні захистити від уламків і куль.

Якщо ви потрапили під стрілянину на відкритому місці, краще впасти на землю та закрити голову руками. Ефективним захистом буде будь-який виступ, навіть тротуар, заглиблення в землі або канава. Не ховатися за автомобілями або кіосками, які часто стають мішенями.

Згрупуватися, лягти в позу ембріона. Розвернутися ногами у бік стрілянини, прикривши голову руками та відкривши рот, щоб близький вибух не завдав шкоди барабанним перетинкам. Чекати, доки стрілянина не вщухне, а пострілів не буде протягом принаймні п'яти хвилин.

1.6. Дії під час артобстрілів

Під час артилерійського, мінометного обстрілу або авіаційного нальоту не залишатися в під арками й на сходових клітках.

Небезпечно ховатися під стінами будинків із легких конструкцій. Такі об'єкти неміцні, можна опинитися під завалом або травмуватися.

Якщо вогонь артилерії, мінометний обстріл, авіаційне бомбардування

Інструкція з ОП № 94

застали вас на шляху, негайно лягайте на землю, де є виступ або хоча б у невелике заглиблення. Захист можуть надати бетонні конструкції, окрім тих, які можуть обвалитися або загорітися, траншеї, неглибокі підземні колодязі, широкі труби водостоку й канали.

Закривати долонями вуха та відкривати рот, щоб врятуватися від контузії чи від баротравми.

Не приступати до розбору завалів самостійно, чекайте фахівців з розмінування і представників аварійно-рятувальної служби.

1.7. Дії під час артилерійських обстрілів системами залпового вогню

Снаряд (ракету) можна помітити й зреагувати, залп реактивної установки чутно.

Після сигналу спостерігача є декілька секунд для того, щоб сховатись в укритті.

Вибирати місце в кутку між несучими стінами та недалеко від вікон і дверей, щоб миттєво покинути будинок у випадку потрапляння снаряду.

Не виходити з укриття, не почекавши хоча б 10 хвилин після завершення обстрілу, адже після залпу зазвичай ведеться уточнення результатів стрільби й коригування вогню або зміна позиції.

НЕ РЕКОМЕНДУЄТЬСЯ:

- - підходити до вікон, якщо почуєте постріли;
- - спостерігати за ходом бойових дій;
- - стояти чи перебігати під обстрілом;
- - конфліктувати з озброєними людьми;
- - носити армійську форму або камуфляжний одяг;
- - демонструвати зброю або предмети, схожі на них;
- - підбирати покинуті зброю та боєприпаси.

1.8. Правила поведінки при виявленні вибухонебезпечного (невідомого) предмету:

- Якщо ви виявили вибухонебезпечний, чи просто підозрілий предмет а також хімічні речовини у вигляді аерозолю, пилу, у крапельно-рідинній формі з неприємним запахом: – негайно повідомте місцеві органи влади та за телефонами **101** та **102**. Навіть якщо ви не впевнені, що цей предмет небезпечний – краще перестрахуватися. Адже запобігти краще, ніж ліквідувати наслідки. Окрім того, треба доче-

Інструкція з ОП № 94

катися приїзду спеціальних служб, щоб точно вказати місце та обставини виявлення.

- Ні в якому разі не підходьте до знахідки, це може бути вкрай небезпечно. Оптимально безпечна відстань – близько 500 м. Також необхідно окреслити місце знахідки за допомогою мотузки або стрічки. Проте неможна вбивати у землю кілки, адже поблизу цього місця можуть ще знаходитися боєприпаси.
- Одразу припиніть будь-які роботи в районі небезпечного предмета. Удар лопати, грабелів, каміння чи просто поштовх може призвести до вибуху.
- В жодному разі не пересувайте, не розбирайте, та не нагрівайте небезпечну знахідку.
- Не допускайте сторонніх осіб до небезпечного предмета доки не прибули фахівці;
- Категорично забороняється самостійно знешкоджувати вибухонебезпечні предмети. Це можуть робити тільки спеціально підготовлені фахівці.

Найбільш розповсюджені вибухонебезпечні предмети.	Найбільш розповсюджені вибухонебезпечні предмети.	Найбільш розповсюджені вибухонебезпечні предмети.	Найбільш розповсюджені вибухонебезпечні предмети.	Найбільш розповсюджені вибухонебезпечні предмети.	УВАГА! ЦІ ПРЕДМЕТИ МОЖУТЬ ВАРТУВАТИ ВАШОГО ЖИТТЯ!			
 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.	 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.	 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.	 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.	 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.				
 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.	 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.	 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.	 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.	 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.			 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.	 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.
 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.	 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.	 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.	 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.	 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.			 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.	 Пр - граната типу РГ-40 У разі не спрацювання запалювача можна закрутити її гвинт, і гвинтова діжка прокотиться у грунт чи створить ударну іскру і вибухне. Найбільше діаметр 40 мм, вага 400 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г, вага заряду 100 г.

У разі якщо потрапила отруйна речовина, намагатися її видалити (якщо вони потрапили на шкіру, одяг, взуття), вологою серветкою, папером або іншими підручними засобами; провести часткову обробку відкритих частин тіла водою, бажано з милом, прополоскати рот, гортань, ніс, очі; Звернутися до лікарні, якщо є ознаки ураження.

Якщо вибухонебезпечний предмет виявлено в приміщенні, слід евакуюватись, по можливості відкрити всі вікна й двері для розосередження ударної хвилі, вимкнути мобільні телефони, радіозв'язок, інакше може спрацювати система управління вибухом.

Якщо лиха не вдалося оминати і стався вибух, дуже важливо не втратити контроль та не піддаватися паніці:

- спробуйте заспокоїтися та уточнити ситуацію;
- переконайтеся в тому, що ви не отримали значних травм;
- заспокойтеся і уважно озирніться навколо, зверніть увагу чи не існує загрози подальших обвалів і вибухів, чи не потрібна комусь ваша допомога;
- ні в якому разі не користуйтеся відкритим вогнем;
- якщо є можливість спокійно вийдіть з місця події;
- якщо немає можливості покинути місце події, до прибуття рятувальників обробіть рани;
- зі зруйнованого приміщення слід виходити обережно, не торкаючись пошкоджених конструкцій та дротів;
- при задимленні обов'язково захистить органи дихання змоченою хусткою, шматком тканини чи рушником;
- по можливості та наявності необхідних знань і навичок надайте домедичну допомогу постраждалим;
- дочекайтеся прибуття представників аварійно-рятувальних служб та в подальшому дійте за їх вказівками;
- якщо ви опинилися в завалі – періодично подавайте звукові сигнали; пам'ятайте, що при низькій активності людина може протриматися без води п'ять діб; виконуйте всі розпорядження рятувальників;

Якщо ви опинилися під завалами:

- постарайтеся очистити простір біля обличчя та грудей;
- розслабте м'язи і заспокійте дихання;
- постарайтеся повідомити про себе, використовуючи засоби зв'язку, або привертайте увагу галасом, наприклад, стуком;
- не кричіть, якщо ви в «повітряному мішку», економте повітря – до зруйнованої будівлі обов'язково прибуде бригада ДСНС і вас почують;
- не приймайте рішення самостійно евакуюватися в разі сильного завалу.

1.9. ПРИ ВИЯВЛЕННІ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:

- перекладати, перекочувати з місця на місце;
- збирати і зберігати, нагрівати і ударяти;
- намагатися розряджати і розбирати;
- виготовляти різні предмети;
- використовувати заряди для розведення вогню і освітлення;
- приносити в приміщення, закопувати в землю, кидати в колодязь чи річку.

Виявивши вибухонебезпечні предмети, вживайте заходів з їх означення, огороження і охорони знайдених предметів на місці виявлення. Негайно повідомте про це територіальні органи ДСНС та МВС за телефоном «101» та «102».

1.10. Дії при ураженні небезпечними хімічними речовинами

Отримавши інформацію про викид в атмосферу небезпечних хімічних речовин і небезпеку хімічного зараження:

1. Надягти засоби індивідуального захисту органів дихання, найпростіші засоби захисту шкіри (плащі, накидки) і покинути район аварії.
2. Якщо відсутні ЗІЗ і вийти з району аварії неможливо:
 - залишатися в приміщенні, включити гучномовець міського радіомовлення (радіоприймач), телевізор мережі кабельного телебачення;
 - чекати повідомлення відділу з мобілізаційної роботи, з питань НС;
 - щільно закрити вікна й двері, димоходи, вентиляційні отвори, люки;
 - вхідні двері завісити шторою, використовуючи ковдри й будь-які щільні тканини;
 - заклеїти щілини у вікнах і стики рам плівкою, лейкопластирем або папером.

Запам'ятайте! Надійна герметизація приміщення виключає проникнення небезпечних хімічних речовин. Залишаючи приміщення, відключити джерела електроенергії, взяти із собою документи, необхідні речі, надіти протигаз або ватно-марлеву пов'язку, накидку або плащ, гумові чоботи.

Першочергові дії в зоні хімічного ураження

В приміщенні:

- Підніміться на найвищий поверх та знайдіть кімнату з якомога меншою кількістю вікон та дверей.
- Закрийте вікна, двері, вентиляційні отвори та все інше, що допомагає потрапляти повітря в приміщення ззовні.
- Не їжте і не пийте нічого, що могло зазнати впливу хімічних речовин.
- Увімкніть новини та дочекайтесь повідомлення, коли вихід на вулицю стане безпечним.

Виходити із зони хімічного зараження в бік, протилежний напрямку вітру.

Обходити переходи через тунелі, яри — у низьких місцях може бути висока концентрація небезпечних хімічних речовин.

Почувши розпорядження про евакуацію, бути уважними до вказівок і ретельно виконувати їх.

Першочергові дії в зоні хімічного ураження

Надворі:

- Залиште територію ураження.
- Намагайтесь рухатись швидко, але не бігти.
- Дихайте повільно, щоб вдихати якнайменше отрути.
- Знайдіть укриття поблизу. Якщо це можливо, повертайтеся у своє помешкання.

В автомобілі:

- З'їжджайте на узбіччя, не заважайте руху аварійних автомобілів.
- Вимкніть двигун і закрийте всі вентиляційні отвори, які втягують зовнішнє повітря, включаючи вентиляційні отвори кондиціонера.
- Прикрийте рот і ніс тканиною: шарфом, хустинкою чи маскою для обличчя.

Вийшовши із зони зараження, зняти верхній одяг і провітрити його на вулиці. Прийняти душ, умитися з милом, ретельно вимити очі й прополоскати рот.

При підозрі на ураження небезпечними хімічними речовинами виключіть будь-які фізичні навантаження, прийміть велику кількість рідини (чай, молоко і т. д.) та зверніться до медичного працівника або в медичний заклад.

Хлор та аміак: як захиститись?

Для більшості територій найімовірнішими можуть бути загрози обумовлені хлором, аміаком та іншими хімічно небезпечними речовинами, якщо неподалік є виробництва, що використовують токсичні речовини у технологічних процесах.

Хлор

Колір\запах: пахне як “хлорка”, якщо висока концентрація — колір буде жовто-зеленим.

Ознаки отруєння: різкий біль у грудях, різь в очах, слезотеча, задишка, сухий кашель, блювання, порушення координації рухів та поява бульбашок на шкірі.

Захист: ватно-марлева пов'язка, змочена 2-5% розчинами питної соди.

Локація для захисту людини: верхні поверхи будівель.

Перша допомога при ураженні:

- негайно перемістіть постраждалого із забрудненої зони на свіже повітря, щільно вкрийте, дайте подихати киснем, парами води або аерозолем 0,5% розчину питної соди протягом 15 хвилин.
- Шкіру, рот, ніс промийте 2% розчином питної соди або водою з милом. Основним засобом боротьби з хлором є вода, за можливості — тепле молоко з содою. У разі необхідності — зробіть штучне дихання способом «рот в рот». Я би це приборала
- Не дозволяйте потерпілому пересуватися самотійно. Транспортуйте його лише в положенні лежачи.

Аміак

Колір\запах: пахне, як нашатирний спирт, без кольору.

Ознаки отруєння: почастишання серцебиття і пульсу, збудження, можливі судоми, ядуха чи задуха?, різь в очах, сльозотеча, нежить, кашель, почервоніння і свербіж шкіри.

Захист: ватно-марлева пов'язка, змочена розчином лимонної кислоти.

Локація для захисту людини: **аміак** — легший за повітря, від нього варто ховатись у підвалах та підземних укриттях.

Перша допомога при ураженні:

- Винесіть постраждалого із зони ураження.
- Шкіру, рот, ніс промийте водою, в очі закапайте по дві-три краплі 30% альбуциду, в ніс — оливкову олію.
- Перебуваюи в приміщенні, після повідомлення про хімічну атаку, очікуйте на евакуацію, зберіть речі та запаси їжі й води, помістіть у герметичну валізу. Використайте найпростіші засоби захисту шкіри (одяг), взуття (бажано гумове). За наявності, одягніть захисні окуляри.

Як підготуватися заздалегідь?

Підготуйте 2 пляшки:

- В одній — зробіть содовий розчин (на 0,5 л води — столова ложка) і підпишіть маркером **ХЛОР**, вкажіть стрілочку ввєрх↑. Тобто, коли почуєте запах хлору і повідомлення про хіматаку, потрібно намочити платок\маску в розчині і підійматися вгору.
- У другій — розведіть воду з лимонною кислотою або уксусною кислотою (на 0,5 л води — столова ложка). Підпишіть **АМІАК** і намалюйте стрілочку вниз ↓. Тобто, коли відчули запах аміаку, змочуєте платок цим розчином, якщо є окуляри чи маска для плавання — вдягаєте їх, і негайно тікаєте вниз, у підвал.

Розділ 2. ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ НА ТЕРИТОРІЇ УНІВЕРСИТЕТУ

2.1. В лабораторіях, спортзалах та навчальних кабінетах університету існують деякі джерела небезпеки:

- електроустаткування;
- хімічні речовини 2-4 класу небезпеки;
- іонізуюче та інші види випромінювання;
- частини машин та механізмів, які рухаються та обертаються;
- посудини, що працюють під тиском;
- спортивні прилади і обладнання тощо.

При деяких обставинах вони можуть привести до пошкодження здоров'я. Для запобігання пошкодження здоров'я в університеті необхідно дотримуватись наступних правил:

- на вході в центральний корпус університету не розкручувати двері, що обертаються;
- заходити тільки в призупинені двері, тримаючись за поручні;
- при великому скупченні людей, для проходу інвалідів та дітей просити начальника – караулу відкривати додаткові двері;
- входити та виходити в різні двері;
- пересуватися між будівлями університету за правилами дорожнього руху;
- в університеті не з'являтися в стані алкогольного та наркотичного сп'яніння.

В приміщеннях університету не палити, не вживати алкогольні напої;

- вживання їжі здійснювати в спеціально відведених для цього приміщеннях;
- при пересуванні по сходах не поспішати, йти спокійно, тримаючись рукою за перила, не з'їжджати по перилах;
- на території університету виконувати вимоги знаків і надписів попередження та сигналів безпеки при знаходженні на території університету;
- в навчальних та наукових лабораторіях виконувати тільки ту роботу, яка доручена;
- в приміщеннях університету підтримувати порядок та гігієну;
- про всі порушення правил поведінки в університеті негайно доповідати викладачу або до адміністрації.

В приміщеннях університету **забороняється:**

- вішати верхній одяг та інші особисті речі на обладнання;
- відчиняти вікна, сидати та ставати на підвіконня;
- пересуватися мокрою та слизькою підлогою;
- користуватися електроопалювальними приладами;
- нюхати та коштувати незнайомі рідину і газ;
- при запаху газу вмикати електроустаткування;
- брати в руки речі (пакети, сумки тощо) невідомого походження;

- приносити в приміщення університету піротехнічні вироби, хімічні речовини, ртутні прилади, тварин та комах;
- використовувати балончики з сльозоточивим та нервово-паралітичним газами;
- оставляти без догляду, навіть на короткий час, включені газо та електроприлади;
- входити в приміщення, які визначені знаком радіаційної небезпеки;
- гойдатися на стільцях (перш ніж сісти необхідно перевірити справність стільця або інших предметів).

2.2. Вимоги пожежної та електробезпеки

При виникненні пожежі на території університету необхідно дотримуватися таких правил:

- негайно повідомити в службу пожежної охорони університету та за телефоном 101, та повідомити адміністрацію;
- негайно зачинити двері та вікна приміщення, в якому сталася пожежа для запобігання поширення вогню і доступу повітря в приміщення;
- до початку гасіння знеструмити електроустаткування;
- до прибуття пожежної охорони приступити до гасіння вогнища, різними засобами пожежогасіння.

Електроустаткування та хімічні рідини не гасити водою. У разі невдалого гасіння негайно залишити приміщення й очікувати на допомогу;

- евакуювати людей з суміжних приміщень;
- покидати будівлю, де сталася пожежа, необхідно незадимленими сходами і коридорами.

Забороняється користуватись ліфтами;

- якщо спалахнув одяг, волосся, не бігти, закрити палаючий одяг або волосся щільною тканиною, ковдрою тощо, або залити водою.

Для запобігання пожежі та враження електрострумом при експлуатації електро побутових приладів та електромереж слід дотримуватись правил електробезпеки:

- не торкатися мокрими руками до електроустаткування та не витирати його мокрими ганчірками;
- не торкатися одночасно діючого електроустаткування та металевих конструкцій, що заземлені (труби водопроводу, опалювання і тощо);
- не можна користуватися несправними вимикачами, розетками, електричними приладами з пошкодженими проводами й пошкодженою ізоляцією;
- не можна з'єднувати проводи скручуванням, зав'язувати їх у вузли;
- не можна допускати зіткнення електричних проводів із телефонними та радіотрансляційними проводами, радіо й телеантенами, гілками дерев і покрівлями будівель.

Категорично **забороняється**:

- висмикувати вилку з розетки за шнур;

- обмотувати шнур навколо прасок, фенів і подібних приладів;
- накривати та залишати без нагляду ввімкнені освітлюючі електроприлади;
- користуватися саморобними електроприладами;
- використовувати електроприлади у ванні з водою.

У разі пошкодження ізоляції, несправності електроприладу, наявності обірваних електродротів звертатися до фахівця.

2.3. Правила поведінки на вулиці

Необхідно дотримуватись наступних правил:

- на вулиці пересуватися тротуарами;
- обходити металеві кришки люків;
- триматися подалі від будинків – ближче до середини тротуару з метою запобігання травмування речами, що можуть викидатися з вікон та талими бурульками;
- в ожеледицю одягайте зручно, неслизьке взуття, при пересуванні не тримайте руки в кишенях.

Ступаючи обмерзлими сходами, триматися за поручні;

- переходити вулицю тільки на зелений сигнал світлофора, а на переході, якщо нема світлофора подивитися ліворуч, якщо транспорту нема – треба рухатись вперед до півдороги, зупинитись, подивитись праворуч, переконатися в тому, що відсутній транспортний засіб, продовжити рух до тротуару;
- користуватися підземним переходом, якщо він є;
- не ходити поряд із проїжджою частиною;
- пішоходи, які не встигли закінчити перехід, повинні перебувати на островцях безпеки або на лінії, що розділяє транспортні потоки протилежних напрямків, і можуть продовжувати перехід тільки коли переконаються в безпеці подальшого руху.

2.4. Правила поведінки при пересуванні на транспорті

Щоб знизити ризик травмування залізничним транспортом, дотримуйтесь таких правил:

- не відчиняти зовнішні двері;
- не стояти на підніжці;
- не виглядати з вікон, особливо в сторону колії зустрічного руху;
- не перевозити вибухових та легкозаймистих речовин;
- не зривати без необхідності стоп-кран;
- не залишати на столі у вагоні скляний посуд, гострі предмети – вони можуть нанести вам поранення при різкому екстремому гальмуванні;
- ні за яких обставин не залишати своє місце до повної зупинки потяга;
- рухаючись вздовж полотна залізної колії, не підходьте ближче 5 м до неї;
- переходьте залізничну колію тільки в установлених місцях;
- перед переходом через залізничні колії по спеціальному настилу спочатку треба упевнитися у відсутності потяга, який рухається; при наближенні по-

- тяга його треба пропустити та, упевнившись у відсутності потяга на сусідніх коліях, продовжувати свій рух;
- при переході через колії не підлазьте під вагони та не перелазьте через автозчеплення;
 - при очікуванні потяга не влаштовувати на платформі рухові ігри, не бігайте по перону уздовж потяга, який рухається, робіть посадку та висадку з вагона при його зупинці.
 - переходити і перебігати через залізничні колії перед поїздом, що наближається, якщо до нього залишилося менше ніж 400 м;
 - переходити колію одразу після проходу поїзда, не впевнившись, що по сусідніх коліях не пересувається рухомий склад;
 - пролізати під закритим шлагбаумом на залізничному переїзді, а також виходити на переїзд, коли шлагбаум починає закриватися;
 - на електрифікованих лініях підніматися на опори, а також торкатись до металевих проводів заземлення, які ідуть від опори до рейки;
 - підніматися на дахи поїздів, локомотивів та вагонів, а також на конструкції мостів, освітлюваних вишок тощо.

Правила безпеки в громадському транспорті:

- не притуляйтеся до дверей, по можливості;
- уникайте поїздки на сходах;
- не засинайте під час руху;
- держитесь за поручні оскільки можливо одержати травму при різкому гальмуванні або маневрі.

2.5. Правила безпечної поведінки на воді.

Нещасні випадки найчастіше трапляються при порушенні заходів безпеки на воді.

При купанні треба дотримуватися найпростіших правил, ось найважливіші з них:

- кращий час для купання вранці або ввечері, коли сонце гріє, але немає небезпеки перегрівання.

Температура води повинна бути не нижче +17-+19 °С, у більш холодній перебувати небезпечно;

- перебувати у воді потрібно не більше 20 хвилин, причому цей час повинен збільшуватися поступово, починаючи з 3-5 хвилин;
- не входьте, не пірнайте у воду після тривалого перебування на сонці;
- не входьте у воду в стані алкогольного сп'яніння;
- купатися належить тільки на обладнаних пляжах. У воду заходьте обережно. Ніколи не пірнайте в незнайомих місцях, спеціально не обладнаних;
- не запливайте за буї;
- якщо вас захопило течією, не намагайтеся з нею боротися.

Треба пливати вниз за течією, поступово, під невеличким кутом, наближаючись до берега;

- не розгублюйтеся, навіть якщо ви потрапили у вир.

Необхідно набрати побільше повітря в легені, зануритися у воду і, зробивши сильний ривок убік, спливати;

- у водоймах із великою кількістю водоростей намагайтеся плисти поблизу самої поверхні води;
- **забороняється** плавати на надувних матрацах, автомобільних камерах і надувних іграшках;
- не допускайте пустощів на воді : не слід, зокрема, підпливати під тих, хто купається, хапати їх за ноги, «топити», подавати помилкові сигнали про допомогу та ін.

купання не повинне проходити на самоті ;

- не наближайтеся до суден, човнів і катерів, які пропливають поблизу вас;
- у разі виявлення потопаючого негайно потрібно викликати рятувальників;
- взимку на водоймі не ступайте на кригу.

Порушення цих правил є головною причиною загибелі людей на воді.

2.6. Правила безпечної поведінки при мандрівці до лісу:

- перед мандрівкою до лісу треба повідомити близьких;
- у ліс треба ходити групою;
- для мандрівки підберіть зручний одяг та взуття, візьміть з собою питну воду, засоби мобільного зв'язку;
- не потрібно углиблятися у глибину лісу, при пересуванні по лісу треба ставити мітки;
- ніколи не залишайте вогнище без догляду;
- не ховайтеся під високими деревами та не залишайтеся на відкритій галявині під час зливи з блискавкою, бо блискавка вдаряє у найвище місце;
- ніколи не пийте воду з річок та озер, не вживайте лісові ягоди та гриби, запобігайте отруєння.

2.7. Безпека при спортивних іграх:

- під час проведення ігор треба користуватися спеціальним спортивним одягом та спортивним взуттям, яке відповідає окремим видам спорту.

Проводити ігри без спортивного одягу і спортивного взуття не дозволяється;

- поступово давати навантаження на м'язи з метою запобігання травматизму;
- під час ігор треба виконувати вказівки тренера або судді, дотримуватись встановлених правил;
- на спортивних спорудах слід мати аптечку(на відкритих спортивних майданчиках - переносну аптечку) з набором медикаментів, перев'язувальних засобів.

Інструкція з ОП № 94

Жваві ігри треба проводити на спортивних майданчиках, які повинні відповідати таким вимогам:

- майданчики не повинні бути огорожені канавами, дерев'яними або цегляними бровками;
- не менше ніж на 2 м від майданчика не повинно бути дерев, стовпів, парканів та інших предметів, що можуть спричинити травму;
- поверхня має бути рівна і не слизька.

Вимоги до спортивного інвентарю і обладнання:

- усі спортивні прилади й обладнання, які використовуються під час проведення ігор, повинні бути справними і надійно закріпленими;
- не дозволяється залишати без нагляду спортивний інвентар.

У разі травмування, перегрівів, обмороження, укусів тварин та комах та інші, домедичну допомогу надавати згідно інструкції № 23 з надання домедичної допомоги потерпілим при нещасних випадках та негайно викликати швидку медичну допомогу.

/Посада керівника структурного підрозділу/

/Підпис/

/Прізвище, ініціали/

ПОГОДЖЕНО:

Начальник відділу охорони праці _____

Ірина ДАВИДОВА

Провідний юрисконсульт _____

Микита ГУБІН